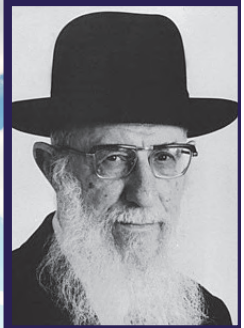
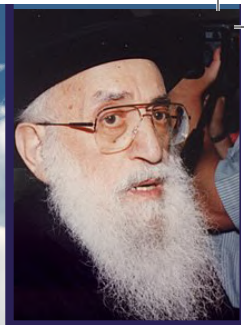

עלייה להר הבית בימינו

ליקוט מדברי גדולי רבותינו

עלייה להר הבית בימינו

ליקוט מדברי גדולי רבותינו

עם הנחיות הלכתיות ומעשיות
ומפה לעולה להר הבית

חוברת זו היא חוברת המשך לחוברת 'עולים להר בטהרה'
ניתן להשיג את החוברת וחוברות וספרים נוספים:
באתר של ישיבת הר הבית: temple-mount.co.il
או ליצור עמנו קשר: 052-473-0876

תוכן:

5	פתיח דבר.....
6	הרב הראשי לישראל הגאון הרב שלמה גורן זצ"ל: מכתב לשר הביטחון
8	מכתב לפרסום בעיתון ...
9	רבה של תל-אביב יפו הגאון הרב חיים דוד הלוי זצ"ל.....
11	אב"ד חיפה הגאון הרב יעקב ניסן רוזנטל זצ"ל.....
14	ראש ישיבת המקובלים הגאון הרב מאיר יהודה גץ זצ"ל.....
16	רבה של חיפה הגאון הרב שאר ישוב הכהן זצ"ל.....
19	נכדו של הראי"ה קוק זצ"ל - הרב אליהו שלמה רענן הי"ד
20	הראשון לציון הגאון הרב מרדכי אליהו זצ"ל
22	ראש ישיבת אור עציון הגאון הרב חיים דרוקמן זצ"ל.....
24	הגאון הרב חיים קנייבסקי זצ"ל - סגולת הקפת ההר.....
26	רב העיר רמת-גן הגאון הרב יעקב אריאל שליט"א
27	רבה של צפת הגאון הרב שמואל אליהו שליט"א.....
28	רב המועצה האזורית שומרון הגאון הרב אליקים לבנון שליט"א
29	ראש מוסדות 'יצחק ירנן' הגאון הרב יצחק ברדא שליט"א
30	הלכות העלייה להר הבית
33	הלכות השתחוויה.....
38	הנחיות מעשיות ומפה לעולה להר הבית.....

פתח דבר

"הנה ימים באים נאם א-דני יי והשלחתי רעב בארץ, לא רעב ללחם ולא צמא למים, כי אם לשמע את דברי יי". זוכים אנו לראות תשוקה הולכת ומתעצמת לבקשת דבר ה' - זו הלכה. רבים מבקשים לדעת וללמוד את נושא העלייה להר הבית, והצימאון לשמוע תורת אמת מפי גדולי רבותינו בוקע ועולה מפי כל.

מתוך רצון לתת מענה לצימאון זה, ליקטנו לפניכם תשובות שנכתבו ונאמרו על ידי גדולי רבותינו בנושא העלייה להר הבית. ליקוט כעין זה הוצאנו בעבר בחוברת 'עולים להר בטהרה', וחוברת זו היא חוברת המשך המרחיבה את היריעה. בחוברת זו ישנו חידוש גדול, לצד דבריהם של גדולי ישראל שהורו להלכה ולמעשה שמותר ומצווה לעלות להר הבית בטהרה כהלכה, הבאנו כאן אף מדבריהם של גדולי ישראל בדורנו שלא הורו היתר למעשה לעלות להר הבית, כל אחד מסיבותיו הוא, אך דבריהם הם "קילורין לעיניים" המאירים באור אמת של תורה.

הבאנו את דבריהם ככתבם וכלשונם בלי לשנות דבר. ההדגשות בדבריהם ברובם ככולם הם שלנו.

בחסדי ה' אנו רואים שהעלייה להר הבית בטהרה הולכת וגוברת, וביחד עם התרחבותה הקב"ה פותח בפנינו את האפשרות להתפלל, לשיר ולהשתחוות בהר הקודש, והשכינה שבה לשרות בציון.

נברך את כל הפועלים למען גאולת מקום מקדשנו, ובפרט את אברכי ישיבת הר הבית העולים בקביעות במסירות מידי יום ביומו ללימוד תורה ותפילה בהר. ברכה מיוחדת לשר היקר איתמר בן-גביר הי"ו, אשר מוביל מהלך היסטורי בהר ומחולל שינוי במדיניות הנהוגה בו באופן נפלא ומעורר השתאות.

ברכת חזק ואמץ מאוד, וחפץ ה' יצלח בידי כל העוסקים במלאכת הקודש, עד אשר נזכה לראות עין בעין בבניין בית קודשנו ותפארתנו ושכינתו בתוכנו. אמן.

הרב הראשי לישראל הגאון הרב שלמה גורן זצ"ל

שר הבטחון¹

הנדון: זכותנו על הר הבית

תסלח לי שאני פונה אליך שלא בצינורות המקובלים. מאחר שהענין חורג מהנושאים המקובלים שאני דן בהם.

בהיותי אמש במסיבת "שבע ברכות" לזוג הצעיר שלנו, הודיע לי שר הדתות כי מאז השרפה באל-אקצה נסגר שער המוגרבים בפני הקהל. סגירה זו באה כתוצאה של דרישת רשעי-מוסלמים למסור להם את כל שערי הר הבית, וזאת כאשר כבר ידוע היטב שהאשמים העיקריים לשרפה הם שומרי הוואקף מקבלי השוחד במקום.

חוששני מאוד שסגירת שער המוגרבים מהווה הסגרת הר הבית לוואקף ופירושו האמיתי הוא הסגרת קדשי הקדשים של האומה לצוררי ישראל. החלטה זו עלולה להיות בכיה לדורות.

ככל שאנו נוותר למרצחים האלה הם יראו בזאת רתיעה ופחד ויחציפו יותר ויותר את פניהם. והלא מקרא מפורש הוא בתורה "ואם לא תורישו את יושבי הארץ מפניכם והיה אשר תותירו מהם לשיכים בעיניכם ולצנינים בצידיכם וצרו אתכם על הארץ אשר אתם יושבים בה" (במדבר ל"ג נ"ה).

אני מאמין באמונה שלמה שאנו חיים בדור הגאולה בו הולך ומתגשם חזון הבית השלישי, ושחרור הר הבית מהווה שלב חשוב ומכריע בתהליך הגאולה השלישית. השליטה היהודית על הר הבית מהווה גם מבחינה היסטורית סמל לחרות העם בארצו, ושום הישג צבאי או מדיני לא יבוא במקום שליטתנו על הר הבית.

על אף המגבלות ההלכתיות שהכניסה להר הבית מעורר אצל יהודים דתיים אחרים, **הרי על פי דין חייבים למסור את הנפש על מנת שהר הבית ישאר פתוח בידי ישראל.** אני משוכנע שגם לא תעזור לנו סגירה זו, כי תאבונם יגבר מיד וילך, ובמצב כזה יתחילו לדרוש הטלת מגבלות על הגישה לכותל המערבי, אם כי אין קדושה יתירה על רחבת הכותל מערבי על פני שאר בתי כניסיות בעולם, מה שאין כן הר הבית, עליו נבא הנביא "והביאותים אל הר קדשי ושמתים בבית תפלתי... כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים" (ישעיה נ"ו ז').

הסגרת הר הבית לאחר שחרורו למוסלמים, או אפילו סגירת השער היהודי

1. פורסם לראשונה במנחם-אב תש"פ מתוך ארכיון הרב גורן, מכתב אישי של הרב גורן אל שר הביטחון משה דיין בעניין הר-הבית לאחר שהוואקף השתלט מחדש על 'שער המוגרבים' בשנת תשכ"ט. מאת מכון תורני תורת שלמה ע"ש הרב שלמה גורן זצ"ל.

שבידינו להר הבית, מהווה נסיגה חמורה ביותר בתהליך הגאולים ובחזון המשיחי ההולך ומתגשם, והדורות הבאים לא יסלחו לנו על זאת. אני קורא לך איפו: להגשים את קריאת הנביא לאחרית הימים: פתחו שערים ויבוא גוי צדיק שומר אמונים" (ישעיהו כ"ו).

שלמה גורן. אלוף

הרב הראשי לצה"ל²

2. סוף דבר: לאחר יותר מחודשיים בהם היה השער נעול עקב השתלטות הוואקף ולאחר ישיבת ממשלה מיוחדת שדנה בנושא זה, בתוספת איום בגירושו מן הארץ של המופתי. הגיע ממשלת ישראל להסכמה עם הוואקף על פתיחתו המחודשת של 'שער המוגרבים' ביום ח' בחשון תשל"ל. מאז, נותר השער בשליטה ישראלית והוא 'צינור' הריבונות היהודית אל ההר עד היום.

לכבוד מערכת "הארץ"...

אבקש לפרסם את הדברים דלהלן:

בעתונכם פורסם היום, מכתבו של אבי פרי בענין הר הבית, המתחיל: למרות פסק ההלכה הברור, והחד-משמעי של הרמב"ם האוסר תפילה בהר הבית וכו'.

כדי להוציא מלב הקוראים טעות והטעייה כביכול בשם הרמב"ם, אני מצטט בזה את לשונו של הרמב"ם בספרו "היד החזקה" בהלכות ביאת מקדש פרק ג' הלכה ד' לאמור:

"טמא מת, אפילו מת עצמו מותר להכנס להר הבית, שנאמר ויקח משה את עצמות יוסף עמו עמו במחנה הלוייה", עכ"ל.

ואם טמא מת ומת עצמו מותר להכנס להר הבית, איך יתכן שהרמב"ם יאסור תפילה בהר הבית.

מה שנראה נכון לדעת הרמב"ם הוא, שבמקום בו היה בנוי בית המקדש, אסור לנו להיכנס לשם, משום שאנו טמאי מתים, ואין לנו אפר פרה להטהר מטומאת מת. אם כי גם איסור במקום זה אינו מפורש ברמב"ם, אלא משתמע מכללא.

אבל בית המקדש תפס פחות מ-15% משטחו של הר חבית הקדום, והר הבית שלפנינו שטחו כמעט כפול מזה שהיה מקודש בזמן הבית השני. יוצא איפוא, שגם לדעת הרמב"ם, **רוב רובו של הר הבית שלפנינו, מותר בכניסה לכל הדעות, כאשר מקפידים לא להכנס לאזור כיפת הסלע, שם היה מקום המקדש.**

במיוחד אין כל חשש של איסור גם לדעת הרמב"ם, כאשר נכנסים לאזור הדרומי של הר הבית, דרך שער המוגרבים, המפורש במשנה במסכת מידות פ"ב א' שהיה פנוי מן המקדש והעזרה, **והטלת איסור על כל הר הבית על יסוד שאין יודעים את מקומו של בית המקדש נראה מגוחך ביותר**, לאור זה, שהר הבית היה פנוי במרחק רב מסביב לשלושת הכתלים, פרט לכותל המערבי.

כל שכן לשיטות החולקים על הרמב"ם, שהם: הראב"ד והמאירי - בעל בית הבחירה, במסכת שבועות, לדידם מותר להכנס לכל מקום בהר הבית וכך נהגו בני ישראל במשך 1400 שנה לאחר חורבן הבית השני.

יש להוסיף שהרמב"ם בעצמו התפלל בבית התפלה על הר הבית בחודש סיון בשנה כ"ו (1165), כפי שמובא במכתבו של הרמב"ם בספר "חרדים" שער התשובה פ"ד.

לאור האמור **לא יעזרו כל האיסורים הפקטיביים, המוצאים ע"י הרבנות הראשית חדשים לבקרים**, יש להפסיק לתלות בוקי סריקי ברמב"ם.

הרב שלמה גורן

רבה של תל-אביב יפו הגאון הרב חיים דוד הלוי זצ"ל

ספר דת ומדינה פרק יד - הר הבית ומקום
המקדש

זכה דורנו והחזיר לחיק האומה את המקום
הקדוש ביותר בעולם, מקום המקדש, בו נגלתה
שכינת ה' ישראל באור מאיר ומזהיר. מאז חורבן ביתו עמד האדם מישראל
ברחבת ה"כותל המערבי", כשנפשו עורגת בכיסופים ממירים להגיע פנימה
מעבר לאותו כותל, ולא יכול היה. כפי שנבאר להלן. וכשהגיע אותו יום גדול
לישראל, כ"ח באייר ה'תשכ"ז, ושליחי ההשגחה העליונה, כוחות צה"ל שיחררו
את המקום בו עמד מלפנים הבית הגדול הקדוש, נחלקו הדעות בקרב רבני
ישראל מסביב לאפשרות הכניסה לשטח מסויים בלבד משטחו של הר הבית
מבחינה הלכתית. **מחלוקת שלא הובהרה מעולם, מפני שלאמתו של דבר לא
ניתן להסבירה...**

**לענ"ד המחלוקת היתה מיותרת מעיקרה, כי דין הכניסה להר הבית הוא מן
ההלכות הפשוטות והברורות ביותר.** אודה איפוא, שגם אנכי נמנה על אלה
שמחלוקת זאת אינה מובנת להם, והנני לפרש דברי:

"הר הבית" הוא ההר שבית המקדש היה בנוי על חלק משטחו. הר זה מוקף
היה חומה, היא חומת הר הבית. שהכותל המערבי הוא שריד ממנה. שטח הר
הבית היה חמש מאות על חמש מאות אמה. המקדש לא היה בנוי במרכזו של
ההר, אלא נוטה היה למקצו הצפוני-מערבי. מידות המקדש עצמו אף הן
ידועות. אלה הן העובדות.

עשר דרגות קדושה הן בארץ-ישראל. הר הבית נמצא בדרג השלישי, וקדושתו
היא שאין זבין וזבות נדות ויולדות נכנסים לשם. אבל מותר להכניס המת עצמו
לשם, וכל שכן אדם הטמא בטומאת מת שרשאי להכנס להר הבית ובלבד
שיטהר מטומאה היוצאת מן הגוף כדין. זה דינו של השטח מחומת הבית ועד
"הסורג", הוא מחיצה עשויה מדפי עץ ארוכים וקצרים שהורכבו באלכסון, והקיף
את כל שטח המקדש מכל עבריו. מן הסורג פנימה הוא החיל (הנזכר בקינות,
"ויאבל חל", איכה ב', ח'), מתחילה דרגת קדושה רביעית במעלה ושם אסור
טמא מת להכנס.

**הלכות אלה הן פשוטות ברורות ומוסכמות ללא כל חולק, הרבה יותר מהתפילין
שאנו מניחים בכל יום. אם כן פשוט שגם בזמן שביית-המקדש היה קיים, יכול
היה טמא מת להכנס לשטח הר הבית עד החיל, אם טהר מטומאת היוצאת מן
הגוף כדת וכדין.**

אחר שחרב המקדש לא בטלה קדושת המקום, כי "קדושה ראשונה קדשה

לשעתה וקדשה לעתיד לבוא, לפי שקדושת המקדש וירושלים מפני השכינה ושכינה אינה בטלה. הרי הוא אומר: והשימותי את מקדשכם, ואמרו חכמים אעפ"י ששוממין הם בקדושתם הם עומדים". אם כן ברור שגם עתה הנכנס למקום המקדש חייב כרת שכולנו טמאי מתים, ואין לנו כל אפשרות להטהר מטומאת מת, מהעדר אפר פרה וסדרי טהרה...

מעתה, פשוטה וברורה היא ההלכה שטמאי-מת אסורים להכנס למקום שבו היה המקדש בנוי, אך לא לכל יתר שטח הר הבית...

יש אמנם החוששים פן ואולי היתר הכניסה יגרור אחריו הכשלת הרבים באיסור כרת, שיימשכו להכנס גם לשטח האסור, או חשש שיכנסו לשטח הר הבית ללא טבילה וחליצת נעלים כדין, או מבלי ספירת שבעה נקיים לזב וזבה וטבילה במים חיים לזב (ראה ויקרא ט"ו). ואין כדאי בחששות אלה לאסור על עצמנו הכניסה להר הבית, כי אלה שאינם חוששים לקדושת המקום הלא גם עתה נכנסים הם לפני ולפנים, ומי הוא המפסיד מגזירת זאת, רק אותם יראי ה' וחושבי שמו, אשר לבם יוצא לעמוד במקום הקרוב ככל האפשר לאותה נקודת אור מופלאה, שבה נגלתה בעבר ושרויה גם בהווה שכינת ה' (אם גם בהסתר פנים מבחינה מסויימת), וחזקה על אלה, שיזהרו לבל יכשלו באיסור כל שהוא.

זאת ועוד, הלא ידוע הוא שאין אנו רשאים לגזור גזירות מדעתנו ולאסור את המותר מאחרי תקופת התלמוד.

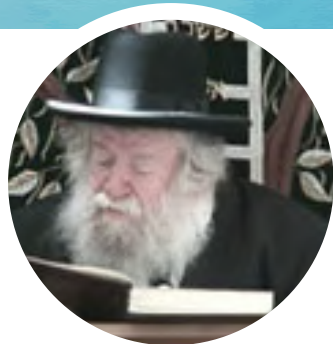

הקושי הגדול הוא במדידה מוסמכת שתקבע באופן מדויק ביותר, היכן היה המקדש בנוי, כדי להגביל את האיסור לאותו שטח בלבד, ולהתיר את הכניסה לכל יתר שטח הר הבית. אך עתה שזיכנו ה' לכיבוש ההר ולשלטון ישראל עליו, מוטלת חובה על המוסמכים לכך, להתמסר בלב ונפש, לעשות כל מאמץ אפשרי לקבוע ע"י מומחים ממדרגה ראשונה, באופן מדויק ומוסמך את המקום אשר בו היה המקדש בנוי. ובמידה שתתאפשר קביעה מוסמכת ומוסמכת, שלא תשייר אחריה שום ספק, יש להתיר, ואף לעודד כניסתם של ישראל לאותו שטח המותר בכניסה, לשפוך שם שיח ושיג לפני אבינו שבשמים כמקום משכן שכינת קדשו שעליו נאמר, והיו עיני ולבי שם כל הימים. ועיני ולבו של כל אדם מישראל הלא עורגים הם בכיסופי נפש טמירים ועזים אל המקום אשר בחר ה' לשים עיני ולבו שם תמיד כל הימים. ואשרי דורנו אם אמנם יזכה לכך.

והנני חותם בתקוה ותפילה לבנין בית מקדשנו ותפארתנו ע"י משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

בברכה ורגשי כבוד רב.

חיים ד. הלוי

ראש ישיבת ואב בית דין חיפה הגאון הרב יעקב ניסן רוזנטל זצ"ל

רבו של הרש"צ הגאון הרב שלמה משה עאמר שליט"א

משנת יעקב הלכות בית הבחירה פ"ז ה"א וה"ב

מצוות עשה ליראה מן המקדש וכו' ולא יכנס לו אלא לדבר מצווה.

ובספר משנת יעב"ץ אור"ח סי' מז אות י' כתב שאפילו מי שטבל כדין ונטהר מטומאה היוצאת מגופו, ועלה להר הבית שלא לצורך מצווה, או כגון בזמן הזה שאין צורך מצווה לעלות להר הבית, עובר בעשה דמורא מקדש.

ולעניות דעתי אם עולה באופן הנזכר להתפלל שם מתוך רגש קודש להיות קרוב יותר למקום קודש הקודשים, ובפרט שברצונו להתפלל על חורבן הבית שיבנה במהרה בימינו, הוי שפיר צורך מצווה, ואינו עובר בעשה של מורא מקדש...

וראיה ברורה דמותר להיכנס בזמן הזה ממה שכתב (הרמב"ם) בהלכה ז' "ואף על פי שהמקדש חרב היום וכו' חייב אדם במוראו וכו', ולא ישב בעזרה", ומבואר דדווקא ישיבה אסור אבל אם לא ישב מותר (והיינו אדם טהור כמו שכתב בפאת השולחן סימן ג' אות כה).

שבילין לרב רוזנטל תשע"ג – ישיבת 'נהר דעה' נהריה

כניסה להר הבית בזמן הזה

אתם יודעים שאני מתיר לעלות להר הבית. מי שיודע על עצמו שהוא טהור, טבל, מותר להיכנס לשטח שהוא מחנה לוויה, השטח הסמוך לכותל. **אני מתיר, והתנועות שמעודדות עליה להר הבית אכן אומרות זאת בין השאר בשמי.** ורק לנשים אמרתי שיש לאסור.

אני עצמי רציתי פעם לעלות להר הבית, כשהייתי בירושלים, בתשעה באב. טבלתי מערב תשעה באב, נעלתי נעליים שאינם מעור, כמובן, ובאתי לעלות, ולא נתנו לי.

רצו להחתים אותי על כרוז האוסר עלייה להר הבית, אך לא הסכמתי. הם רצו שלא יעלו מתוך החשש שיעלו אנשים שלא בטהרה. אמרתי שאם ינסחו זאת כך, שקוראים לא לעלות מחשש שיעלו שלא בטהרה וכד', אני מוכן לחתום, אך לאסור כאיסור גורף - זה לא אמת. היו צריכים לנסח זאת אחרת. עתה יש שלא מדברים איתי בגלל שלא הסכמתי לחתום, אך מה לעשות? זו האמת!¹

1. את דבריו בענין עליה להר הבית אמר לנו הרב בכמה הזדמנויות, בין השאר גם בדבריו שנשא בישיבה, כשיזכנו והגיע להכנסת ספר תורה שנערכה בישיבה, ובעוד כמה הזדמנויות. ונראה שעמדתו ברורה וידועה. אמנם היתה גם פעם אחת ששאלנו אותו על כך וענה: "הרבנות אסרה", ולא הוסיף. [ההערה במקור]

שבילין לרב רוזנטל 14 תשפ"ה

כניסה להר הבית בזמן הזה

על פי זה, קרבנות, בינתיים, אנחנו לא זוכים... **מה שכן אקטואלי, ואני לא מפחד להגיד את זה: שמותר להיכנס להר הבית בזמן הזה...**

הגמרא אומרת בסוטה (דף כ ע"ב), שמותר לטמא מת להיכנס להר הבית: "טמא מת מותר להיכנס להר הבית. ולא טמא מת בלבד אמרו, אלא אפילו מת עצמו, שנאמר: "ויקח משה את עצמות יוסף עימו" - עימו במחיצתו".

טמא מת מותר, אבל אם הוא טמא טומאת קרי - אסור להיכנס, וכן אישה בנידתה אסורה. כמו כן, כשנועל נעליים אסור. **אבל אם הולכים עם נעלי יום כיפור ויטבול קודם, אז מותר להיכנס פנימה להר הבית.** הלאה משם (עזרה, מחנה שכינה) - לא! אבל יש שטח חשוב מאוד שאליו מותר לעלות.

היה יוכוח בזמני, היו כמה רבנים גדולים וחשובים. הם אסרו, לכן נפרדתי מהם. הם כעסו עלי, לא אכפת לי. היו קבוצת רבנים שלא רצו להצטרף לאיסור. עד היום יש "איסור, איסור, איסור, איסור". יש גם הרבה רבנים שלא אסרו. אתם יודעים, יש הרבה רבנים שעולים כעת. אני רציני לעלות, והתחילו אנשים שם לצעוק... הרב זילטי והרב אלישיב היו בין האוסרים. **הרב גורן צודק, נעשה חורבן גדול! זו הייתה שגיאה!** הם (האוסרים) לא אשמים, הם חשבו לתומם שאסור...

הרמב"ם (שם ה"ב) אומר עוד דבר: "זאי זו היא יראתו? ... ולא יכנס לו אלא לדבר מצוה". מי שטבל כדין, ורוצה לבוא להר הבית שלא לצורך מצוה, כגון בזמן הזה שאין צורך מצוה לעלות להר הבית - עובר על מורא מקדש! אז אני אומר: **אם הוא עולה להתפלל מתוך רגש קודש, ורוצה להיות במקום המקדש, אז זה צורך מצוה!**

יש הרבה שמעולם לא נטמאו למת - הם ודאי יכולים להיכנס, ואפילו מי שנטמא למת - כאמור, להר הבית מותר! **לומר גזירות חדשות - זה לא!** גם לגבי מה שאומרים עכשיו, שהיה באיזה עיתון, שרב גדול אחד אומר בעניין זה: "אל תתגרו באומות"... **על זה נאמר "אל תתגרו באומות"?! שהם לקחו לנו את הר הבית!?"**

בהר הבית צריך לדעת את הגבולות.

יש אנשים שחוששים להתקרב ליד הכותל - אולי זה כבר הר הבית. זה שטות! למה? מפני שהרדב"ז אומר שהכותל המערבי הוא הכותל של הר הבית, והר הבית זה מחנה לויה, שאליו מותר להיכנס. לעלות אל מעבר לכותל, מבפנים, בסמוך לכותל - זה בוודאי לא אסור.

לגבי הטומאות - את הדין של זב אין היום. רוב האנשים לא זבים ולא יוצא מהם דם (נראה שצ"ל זוב), ואין סיבה שנחשוב שאנחנו זבים. באישה יש בעיה מה זה דם נדה ומה זה דם זבה, ולכן היא צריכה לספור שבעה נקיים. אישה שהיא נידה אסורה להיכנס, כל עוד היא לא טבלה ונטהרה. טמאי מתים - אנחנו כולנו, אך טמא מת - מותר להיכנס להר הבית, ואפילו מת עצמו!

ראש ישיבת המקובלים הגאון הרב מאיר יהודה גין זצ"ל

תאריך: ר"ח סיון תשמ"א
לכבוד: לשכת שר הדתות
נכבדי,

הנני מחווה בזאת את דעתי על פנייתו של עו"ד שטנגר... מנסוחו, מתרשם אני שהוא מתכוון להגיש עתירה לבג"צ בגלל אי התקנת תקנות לתפילת יהודים על הר הבית. אליבא דאמת, חוק השמירה על המקומות הקדושים תשכ"ד, מסמך את שר הדתות להתקין תקנות (לכאורה) גם אם הרבנות הראשית מתנגדת לכך...

ולעצם הענין: הבעיה הנה מורכבת מאד ופנים רבות לה.

א. לית מאן דפליג שע"פ ההלכה מותרת הכניסה לשטחים נרחבים מאד וללא שום "הכנה".

בשטחים אחרים, מותרת הכניסה לאחר טהרה (במקוה או אפילו במי מעין), חליצת נעלים וכדו'. ורק בשטח מצומצם יחסית (העזרות והמקדש), אסורה הכניסה בהחלט (לפי דעת רוב הפוסקים) וישנו חשש של עונש כרת ר"ל.

אך מי אנחנו שנבוא ונתחם תחומים בעוד גדולי ההוראה שליט"א נמנעים מלהזדקק לשאלה מחשש "למה יאמרו (בגויים ולהבדיל גם) במאה שערים".

הם מוכנים להכניס את ראשם בספקות כרת בהוראה בדיני נידה, כיפור, חמץ בפסח וכו', אך בשאלת הר הבית אינם אוזרים עז, וזאת למרות שלא מעטים, בעוונותינו הרבים, מתוך סקרנות או מטעמים לאומיים, אינם מדירים את רגלם מהר הבית וכיוון "דעל, דעל".

ב. נצבט הלב כאשר רואים יהודי עומד אפלו על סף הר הבית ואם אך סדור תפילה בידו (ולא עיתון להבדיל), מגורש תוך חרפות וגידופים בחרפה ובביזיון על ידי גויים, וגם בני ברית מסייעים בידם.

ונשאלת השאלה הקשה: מי נתן למשטרה יעקב שהשטח המקודש ביותר עלי אדמות נמצא בשליטתם הבלעדית של אומות העולם בסיועו הפעיל של שלטון ישראל. כמה הולמת עדיין הזעקה של המשורר הקדוש "...בְּאֵו גֹּיִם בְּנַחֲלֵתָּהּ, טְמְאוּ אֶת הַיְכָל קִדְשְׁךָ".

* כל הסוגריים שבמכתב הם במקור

ג. בגלל העדינות של הבעיה שנוצרה במו ידינו, עלול כל שינוי בסטטוס-קוו הנקלה הזה, לקומם עלינו את העולם המוסלמי וללכדם מחדש נגדנו כאשר הענין טעון מטען רגשני עצום.

המורם מכל הנ"ל הוא **שחייב לחול שינוי במצב שאינו יכול להמשך בצורתו הנוכחית**, ופניית עורך דין שטנגר הינה ראייה לכך.

לכן, אני מציע להקים ועדה "אד-הוק" **בראשות הרבנות הראשית לישראל**, והמורכבת מממורי הוראה, ארכיאולוגים, היסטוריונים ומשפטנים שתקבל על עצמה ללון בעמקה של הלכה ולתחום גבולות לחומרא שלתוכם תותר הכניסה בהגבלות הנחוצות ולכל הדעות, והעיקר בלי פרסום יתר פרט למינימום התחיקתי ההכרחי, ולאט לאט, תקבענה עובדות בשטח. מי כעם ישראל מנוסה בכך!

בתוקף תפקידי, הנני מוכן לטפל בדבר הביצוע ההדרגתי בצנעא מירבית והכל בהתאם להוראות ההלכתיות של מרן ורבנן ללכת בדרך החיים.

המצפה לישועה

הרב מ. י. גץ

הרב והממונה על הכותל המערבי וסביבות הר הבית

רבה של חיפה הגאון הרב שאר ישוב - הכהן זצ"ל

מתוך יום עיון בנושא זיקתנו להר הבית¹

הצורך בשינוי פנימי

נשאלת השאלה, לאחר שגדולי ישראל עמלו ליישב את הבעיות ההלכתיות וכיום "הר- הבית בידנו" יש אפשרות לקבוע תחומים ולציין גבולות של רמות הקדושה, השאלה היא אם כל כך טוב, מדוע כל כך רע? **מדוע נרתעים גדולי הפוסקים, ואף אנחנו הרבנים, חברי מועצת הרבנות הראשית, מלדון למעשה בשאלה זו**, ורק שלושה גדולי תורה, ואיתם ועד רבני יש"ע, הגאונים הרב דב ליאור, הרב נחום רבינוביץ, והרב זלמן מלמד (צ"ל הרב דניאל שילה), העזו לצאת בקול קורא גלוי בעניין זה.

לולי דמסתפינא הייתי אומר, כי לי נראה, **שהטעם האמיתי הוא הפחד שלנו מפני השינוי העצום של כל הווייתנו הדתית**, שמחייב את חכמי ישראל לדון מחדש בכל ניסוחי התפילה שלנו. עובדה היא כי במשך דורות בנינו את כל ההוויה הדתית שלנו על הגלות, על התפילה לחזרה לירושלים ולארץ ישראל. פתאום השתנה המצב, ואנחנו יכולים להגיע לשם, אך אין לנו כוח לעמוד בהיכל המלך! אנו פשוט לא מסוגלים לעשות את השינוי ההכרחי, הן בתפילה והן בתודעה - עדיין איננו מוכנים לכך.

כפי שלגבי העלייה לארץ ישראל היינו זקוקים לתלמידי הגאון מוויילנה ולתלמידי הבעל שם טוב שישנו את הגישה הגלותית - שכביכול צריכים לחכות למלך המשיח שיבוא ויקח אותנו לארץ ישראל, ויחייבו את העלייה לארץ-ישראל שתקרר את הגאולה, כך צריכים אנו שינוי פנימי בנוגע להר הבית.

רובנו ככולנו נמצאים במצב בו אנו עדיין לא מוכנים למהפך הנפשי והרוחני הזה, מהפך שיאפשר לנו גישה דתית אחרת. **אלפי שנים התפללנו על דבר מסוים, וכשסוף סוף נענו תפילותינו - קשה לנו להפנים את השינוי ולהתאים את עצמנו אליו**. על ידי זה הנצחנו את המצב של ההשפלה והגלות, המסומל יותר מכל על ידי תפילתנו רק בכותל המערבי - ליד מקום המקדש, ולא בתוכו, או לפחות על ידו, בהר-הבית.

נראה שהפן הפסיכולוגי הזה מרתיע רבים, כולל רבים מאיתנו הרבנים, **מלשנות את הנוסח ואת המסורת, וללכת להתפלל קוממיות בהר הבית**. הכותל המערבי מסמל אמנם את המקום שלא זזה שכנה ממנו, אך הוא מסמל גם את

1. מובא בספר 'ובאת שמה' עמ' 245

ההשפלה, את המצב של הגלות, בו לא נכנסים להר הבית, הכותל הוא הכותל המקודש בבכי ובדמעות ישראל בכל הדורות. היום אנו באים אליו בשמחה ובראש מורם, אך עדיין השמחה אינה שלמה, כי אנו נצמדים אליו מבחוץ ולא מבפנים.

המצב הבלתי נסבל בהר-הבית היום הוא שבמו ידינו מסרנו את הר-הבית והמדרש לואקף המוסלמי. אנחנו הסגרנו בידיהם מרצון את הר הבית כשהיה בידינו, מתוך הנחה שהמקום הוא מחוץ לתחום בשבילנו.

הרצ"ה זצ"ל

הרב שאר-ישוב כהן
Rabbi Shear Dashaub Cohen

26 Horeb Street, Haifa 34342

ב"ה, ט"ו אייר התשע"ג.

לכבוד
ר' יעקב הימן
עמותת "ישי"
רח' הרב צבי יהודה 13ג'
ירושלים 96103

שלום רב!

כפי שאמרת לי כב' וחבריו באגודת "ישי" להקמת בית כנסת על הר הבית - דעתו של מורי ורבי מרן הגה"צ רבי צבי יהודה הכהן זצ"ל בקשר להר-הבית היתה שיש לעשות הכל כדי להחזיר עטרה ליושנה ואת השליטה בהר-הבית ומקום המקדש לידי עם ישראל.

בכמה שיחות שזכיתי להן עם מורי ורבי זצ"ל בנושא זה, אמר: שלא רק בזמן הכיבוש שאז בא יחד עם כ"ק אאמו"ר הרב הנויר זצ"ל ועם גיסי הגאון הרב גורן זצ"ל דרך הר-הבית אל רחבת הכותל ביום כ"ח באייר, אלא גם כיום הוא תומך בכך שאנו היהודים צריכים להתפלל ולהיות השולטים בטהרה ובקדושה בהר הבית. אבל, זה חייב להעשות ע"י החלטה של מועצת הרבנות הראשית לישראל, והוראות הרבנים הראשיים לישראל, עם כל הפרטים ההלכתיים הקשורים בכך. לכן הוא נמנע מן העליה להר-הבית - אבל בפרוש עודד אותי להתאמץ, בעדה שנבחרה לדיון בנושא, שתסכם הכל באופן חיובי. לצערי, שנים מחברי הועדה היו בעד ושנים נגד, והענין נשאר ללא הכרעה.

לעניות דעתי אילו ידענו אז שהמצב יהיה כמו שהוא היום, שלטייל בבגדי פריצות מרשים השוטרים גם ליהודים אבל להתפלל אוסרים ומקפידים שחס וחלילה לא יתפללו שם או יגידו פרק תהילים, ואת זה מרשים רק ליד הכותל המערבי אבל לא על הר-הבית - אני בטוח שעל זה גם מוה"ר הרב צבי יהודה זצ"ל היה מרעיש עולמות.

נא למסור הדברים לחברי עמותת "ישי"
בתפילה לבנין שלם במהרה,

הרב שאר-ישוב כהן
חחופעה"ק חיפה ת"ג

נכדו של הראי"ה קוק זצ"ל הרב אליהו שלמה רענן קוק הי"ד

בש"ס אצלנו זמן כזה אירענו הרקיעים הימים צייז זמלות זכור הבית חוקיות
המאגריים בני צנה דבר במוך זלא כן טא ספק ני קיסבון זכינו נכא"ה קוק אבנו
הירצ"ה קינז ציטל זמז זמסכו זמלות בעקומת הרמתיים אבדאני מזלנו זקלוק
זפלט זמז רועקום המאקוטי קידי זריש זאוק זרק בולמן נומער
ינני גלגל זכר זמין הרק צדי
זלי קו טלמה רמז קוק

מצטרף אני בה לקריאת הרבנים הממליצים לעלות להר הבית במקומות המותרים, כי זה דבר ברור ללא צל של ספק כי הסבא רבינו הראי"ה קוק ובנו הרצי"ה קוק זצ"ל, לא אסרו לעלות במקומות המותרים. ובודאי מצוה גדולה לרשת את המקום המקודש מידי זרים, ואך ורק באופן המותר.

הנני חותם נכד מרן הרב זצ"ל, אליהו שלמה רענן קוק.

מעיד הרב ישראל שליט"א שליט"א (חתנו של הרב רענן):²

המכתב לא מזויף, ואחרי שפרסמו אותו ואח"כ בישיבה באו אליו בטענות על זה, ואמרו לו כל מיני דברים, למה זה ואיך עשית את זה וכו'. שאלתי אותו אחר כך, ישבתי אתו בבית המדרש שאמרו לו ביקורת על זה, אז הוא אמר לי, למדתי את התשובה של הרב זצ"ל ביחד עם הרצי"ה חברותא, והוא אמר לי שזה היה אז תחת שלטון בריטי, ושזה לא רלוונטי היום. ואני הייתי אתו, הוא עלה ביחד עם הרב אלבום להר הבית, ואחרי שאמרו לו אסור, והרצי"ה אמר והרב אמר, הוא המשיך לעלות. רק למי שאמר לו אסור הוא עשה לו כן כן והמשיך. זה לא מזויף והוא כן עלה ואני לא יודע מה רוצים.

1 נ'שמה של שבת, ספר זיכרון לרב שלמה אליהו רענן זצ"ל (עמ' 710, 749).

2 היו שטענו שהמכתב מזויף, פנינו לכבוד הרב ישראל שליט"א לשאול אותו על כך וזו תשובתו.

הראשון לציון הגאון הרב מרדכי אליהו זצ"ל

MORDECHAI ELIAHU
RICHON LEZION CHIEF RABBI OF ISRAEL

מרדכי אליהו
הראשון לציון הרב הראשי לישראל

בית ירושלים ה' אלנב תשמ"ג
14-1074/ט"ו

לכבוד
הרה"ג יצחק שילת הי"ד
הנחלים 82
מעלה אדומים 90610

השלום והברכה

קבלתי את מאמרך בעניין בניית בית כנסת בהר הבית בזמן הזה.
עברתי על כולו ומצאתיו כמאמר יפה, בנוי ומסודר באופן יסודי ומקורי וניכר
העטל הרב שהושקע בו, יישר כוח.

בענין המיקום גם לי כראיה שצד המזרחי הוא הטוב ביותר ולא הדרומי. וכונתני
היא מעל לשערי הרחמים או צפונה יותר כמוצע.
אמנם הייתי מוותר על המרפסת כדי שלא להכשיל אמרים.

יהי רצון שנזכה לראות את בית המקדש בבנינו, בהודו והפארתו, אכי"ר.

בברכה

מרדכי אליהו

ראשון לציון הרב הראשי לישראל

המכתב פורסם על ידי הרב יצחק שילת שליט"א במאמר בערוץ שבע 'להתוכח, אבל בלי לסלף את האמת' -
<https://www.inn.co.il/news/390610>
וראה בספר הר הבית כהלכה (חלק ראשון) בנספחים עמ' 399, 407-404 ארבעה מכתבים נוספים של הרב אליהו זצ"ל.

המרפסת למעלה זה המקום שהרב אליהו הציע לבנות בו בית כנסת

ראש ישיבת אור עציון

הגאון הרב חיים דרוקמן זצ"ל

עלייה להר הבית בזמן הזה'

האם מותר לעלות היום להר הבית? והאם יש לכך ערך, הלא סוף סוף אין שם בית מקדש היום אלא מסגדים?

הר הבית קדוש בקדושת עולמים, והקדושה לא פסקה מעולם ולעולם לא תיפסק - בין שיש שם בית מקדש ובין שאין שם בית מקדש. המקום עצמו קדוש בקדושת עולמים...

לאחר מלחמת ששת הימים, מדד הרב שלמה גורן זצ"ל, שהיה אז הרב הראשי לצה"ל, את שטח הר הבית, בסיוע חיל ההנדסה. בעקבות המדידות הללו, זיהה הרב גורן איזה שטח מהר הבית שבימינו בוודאי אינו שייך בקדושת המקדש, וממילא אין בשטח זה איסור כניסה לטמא מת.

אך אף שאותו שטח אינו מצריך טהרה באפר פרה אדומה, בכל זאת צריך להיטהר בטבילה כהלכתה במקווה כדי להיכנס אליו, וכן צריך להקפיד על הלכות מורא מקדש בכניסה אליו, וכדי שלא להיכשל בדבר צריך ללמוד את ההלכות היטב ולבררן הלכה למעשה.

על כן, מי שמשתוקק היום לעלות להר הבית ועולה בליווי מדרוך הבקיא היטב בתחומי הר הבית, על פי המדידות שנעשו והמסקנות - שבעקבותיהן, והוא מקפיד על כל הנחיות ההלכה של טבילה וכדומה - לדעתי, מותר לו לעלות.

עם זאת אני סבור כי אין לקרוא באופן גורף ליהודים לעלות להר הבית בימינו כי יש חשש סביר שבמקרה כזה יעלו גם אנשים שאינם מקפידים כראוי על דרישות ההלכה ויעברו בזה על מצוות מורא מקדש ואף ייכנסו לתחום של מקום המקדש, ונמצאנו מכשילים אותם בכרת בכניסתם. אך יחידים הרוצים לעלות בהקפדה מלאה על דרישות ההלכה - אין לדעתי שום מניעה הלכתית שתמנע מהם לעשות זאת.

ישנה חשיבות רבה לנוכחות יהודית בהר הבית - ובתנאי שמקפידים על ההנחיות ההלכתיות. אילו זכינו, ואחרי מלחמת ששת הימים הייתה המדינה קובעת שהצבא והמשטרה של מדינת ישראל יימצאו במקום בקביעות, והריבונות היהודית לא תהיה שם רק בכוח - אלא גם בפועל, בצורה ברורה ומובהקת - מבחינה זאת באמת לא היה צורך כל כך בעלייה של יהודים פרטיים להר עד להקמת בית המקדש.

1. מתוך ספרו 'אשיבה - משפחה עם וארץ' עמ' 372

אך לצערנו, המציאות אינה כך, ולמעשה, רק ערבים נמצאים בהר ועושים שם כרצונם, והשליטה בפועל נמצאת ביד הווקף המוסלמי. הערבים אף מבקשים להדגיש שהשליטה בהר הבית היא שלהם ושלעם ישראל אין כל שייכות, חלילה, בהר הבית.

טענתם איננה רק שהיום אין לישראל שייכות בהר – אלא שגם מעולם לא הייתה להם! בהיותי חבר בכנסת ישראל, ישב בכיסא לידי חבר כנסת ערבי. לא אשכח שפעם אחת הטיח בי: "לכם אין שום קשר להר הבית! מעולם לא היו שם בתי מקדש, אתם סתם מספרים סיפורים!". בהתחלה חשבתי שהוא מתבדה, אך אחר כך הבנתי שהוא מתכוון לכך ברצינות, הם מכחישים את הכול וטוענים שאין לנו שום קשר לכאן!

על כן, הטוב ביותר היה שזרועות המדינה הרשמיות יבטאו את ריבונות ישראל בהר וישלטו שם בפועל, אולם, המציאות אינה כן, ולכן יש ערך שיהודים יעלו להר הבית ויראו שהר הבית שלנו.

אכן, יש להודות כי ישנם רבנים האוסרים היום את העלייה להר הבית. הטיעון העיקרי שלהם הוא החשש שאם יתירו לעלות, יהיו יהודים שיעלו שלא כהלכה וייכנסו גם לאזור האסור בכניסה. גם בזה, אילו המדינה הייתה מעמידה גדרות המונעות כניסה לאזורים האסורים, היה הדבר יכול למעט את החשש. אך במציאות אין שום דבר שמונע, ולכן אותם רבנים חוששים ואוסרים את העלייה לגמרי.

ואף שיש היגיון בדבריהם, סוף סוף, לדעתי, אי אפשר להגיד שיש איסור של ממש לעלות לאזורים המותרים. **אחרי כל המדידות והבדיקות והקביעה הברורה איפה בוודאות לא קיימת קדושת מקום המקדש, ויהודים עומדים בכל דרישות ההלכה – איך אפשר לומר שאסור להיכנס?!**

...בימינו, שיש מדריכים הבקיאים היטב בתחום הר הבית, בעקבות המדידות והמסקנות ההלכתיות, אין סיבה שתיאסר העלייה להר.

ועם זאת, אני חוזר ואומר שלא נכון לקרוא לעלייה המונית להר, בשל החשש מעלייה שלא כהלכה. אך אם פלוני או אלמוני רוצים לעלות כדת וכדין, איני רואה סיבה לאסור זאת עליהם.

סגולה גדולה לישועה - הקפת הר הבית

הגאון הרב חיים קנייבסקי זצ"ל

כתוב במסכת שמחות פרק ו הלכה יא-יב:

ביום הראשון וביום השני אין (האבל) נכנס להר הבית, ובשלישי, נכנס ומקיף דרך שמאל. ואלו הן שמקיפין דרך שמאל, אבל, ומנודה, ומי שיש לו חולה, ומי שאבדה לו אבדה... מי שיש לו חולה, אומרים לו השוכן בבית הזה ירחם עליו, ואם היה בן קיימא ירחם עליו מיד. ומעשה באשה אחת שחלתה בתה ועלתה והקיפה, ולא זזה משם עד שבאו ואמרו לה נתרפאתה;

ומי שאבדה לו אבדה, אומרים לו השוכן בבית הזה יתן בלב מי שמצאה ויחזירה לך מיד. ומעשה באלעזר בן חנניה בן חזקיה בן גרון שאבד לו ספר תורה לקוח במאה מנה, ועלה והקיף ולא זז משם עד שבאו ואמרו לו נמצא רבי הספר תורה.

שמתחילה לא בנה שלמה הבית אלא על תנאי, שכל מי שיש לו צרה יבא ויתפלל עליה, רעב כי יהיה בארץ, דבר כי יהיה, שדפון ירקון ארבה חסיל כי יהיה, כי יצר לו אויבו בארץ שערי, כל נגע כל מחלה, כל תפלה כל תחנה אשר תהיה לכל האדם; אין לי אלא ליחיד, לצבור מניין, תלמוד לומר לכל עמך ישראל... מבקש בנים, או אפילו נכסים, מניין, תלמוד לומר כל תפלה כל תחנה.

הגאון הרב יצחק זילברשטיין שליט"א בספרו 'עלינו לשבח' עמ' תנח כותב כך:

המשנה מספרת על אחד התנאים שאבד לו ספר תורה יקר ערך. **ועלה להר הבית** והקיפו, ולא זז משם עד שהודיעו לו שהספר נמצא, שכן כאשר בנה שלמה המלך את בית המקדש, בָּנָאָו על תנאי זה שכל מי שיש לו צרה יבא ויתפלל עליה, והקב"ה יענה לו.

לפני המעשה בספר התורה, מביאה המשנה מקרים נוספים שבהם הגיעה ישועה לאנשים שהקיפו את הר הבית, כמו 'האשה שחלתה בתה, והקיפה ולא זזה משם עד שאמרו לה שנתרפאה הבת'.

המשנה מוכיחה שם שההקפות והתפילות בהר הבית כוחן יפה לא רק ליחיד, אלא גם לציבור.

גם בימינו

הגאון הרב חיים קנייבסקי זצ"ל למד מכאן על סגולה נפלאה שתועיל לכל אדם בעת צרה רח"ל. בכוחה של סגולה זו של הקפת הר הבית, למלט את האדם מכל הצרות האופפות אותו. בדור שבו אנו חיים, כאשר הצרות עברו למעלה-ראש, חשוב מאוד לדעת על סגולה כזו.

שאלתי את גיסי, הרי המשנה מדברת בזמן שבית המקדש היה קיים, ומי ערב לנו שעניין ההקפה הנ"ל פועל גם בתקופתנו, והשיבני שלמרות הכל יש בהקפת הר הבית משום סגולה.

רב העיר רמת-גן
הגאון הרב
יעקב אריאל שליט"א

הר הבית'

אין מחלוקת בהלכה שאסור באיסור חמור להיכנס גם בימינו לעזרות על הר הבית, בשום צורה שהיא. כמו"כ אין מחלוקת שמעיקר הדין אין איסור להיכנס לתחומי הר הבית שמחוץ לעזרות, לאחר טבילה כהלכה. הרבנות הראשית **המליצה** להימנע מכניסה להר הבית כולו בגלל חשש של טבילה שלא כהלכה, וכניסה בטעות לעזרות. וכן בגלל פריצת גדר שבגללה יעלו אנשים לכל חלקי ההר, ללא כל הגבלה.

עם זאת יש פוסקים ציונים דתיים המתירים כניסה מוגבלת לשולי הר הבית, לאחר טבילה כהלכה, בליווי מדריך המכיר היטב את המקום. לדעתם, הימנעות מוחלטת מכניסת יהודים להר הבית מתפרשת בעיני העולם כויתור חלילה על מקום מקדשנו. נוכחות יהודית, גם אם היא בשולי הר הבית, היא תשובה הכרחית לדעתם להכחשה המוסלמית של זיקת עם ישראל לבית מקדשו, ועקירת כל זכר לשרידי המקדש. לא באנו להכריע בשאלה זו, אלא רק לקבוע **שאין כאן מחלוקת הלכתית, אלא שאלה של מדיניות.**

190.1 הלכה בימינו עמ' 327

רבה של צפת הגאון הרב שמואל אליהו שליט"א

שלום כבוד הרב¹.

מדוע אסור ליהודים להיכנס להר הבית (לפי ההלכה)?

בברכה, בתודה מראש.

תשובה:

אין איסור לעלות על כל הר הבית. יש איסור למי שהוא טמא להיכנס לעזרה. יש איסור למי שאינו כהן להיכנס למקום הקודש - או לקודש הקודשים.

בודאי מי שאינו טהור וגם אינו כהן שלא יכנס למקום הקודש.

יש מקומות שבוודאי מותר להיכנס אליהם כיון שאינם קודש או קודש הקודשים ולא כל אחד יודע איפה הם. לכן **מי שרוצה לעלות להר הבית צריך שילך אתו מישהו שמכיר את המקומות ויודע להיכן מותר ולהיכן אסור.**

לצערנו המצב הוא כל כך נורא בהר שהמוסלמים הורסים כיון שהם חושבים שזה שלהם, וחולשת הממשלה מלמדת אותם שכדאי להם להיות אלימים. כמה שיותר - יותר יכנעו להם.

גם בית המשפט העליון נכנע להם וגם המשטרה. הגרוע מכל שהם מציגים את חולשתם וכניעתם כחוכמה יהודית שאין למעלה ממנה.

לכן **חובת העליה היא יותר ויותר גדולה ויש בה בחינה מסוימת של "כיבוש".**

למעשה הרבנות הראשית לישראל לא פסקה לעלות להר ולכן אני לא עולה אליו, כי אני לא אדם פרטי ואני רוצה להיות חלק מכלל ישראל.

אם אתה רוצה לעלות להר כאדם יחידי, עשה זאת על פי כללי ההלכה.

1. ספר 'טוב להודות' עמ' 421

הגאון הרב אליקים לבנון שליט"א

רב המועצה האזורית שומרון,
וראש ישיבת 'ברכת יוסף'

כ"ג אייר תשפ"ד

שאלה:¹

האם לפי דעת הרב לבנון שליט"א מותר לעלות למי שלמד את הסוגיא ואת הגבולות, או שהרב כיום אוסר באופן גורף?

תשובה

שלום.

אם נזהרים, אין איסור.

ובשיעור שמסר הרב בישיבת אבינועם-אביתר ב-ט"ז טבת תשפ"ה²

אמר בתוך דבריו:

"מצד הדין אם אדם טובל ומכין את עצמו והולך במסלול הידוע מסביב - מותר לו לעלות להר הבית, אי אפשר להגיד אסור. כשם שאסור להתיר את הדבר האסור, כך אסור לאסור את המותר. אז אי אפשר להגיד אסור, מי שאומר אסור הוא לא צודק, לא אסור."

1. מובא באתר ישיבה (<https://www.yeshiva.org.il/ask/144123>)

2. מובא ביוטיוב (https://www.youtube.com/watch?v=PkUx2TuM_8o)

הגאון הרב יצחק ברדא שליט"א

ראש מוסדות 'יצחק ירנן' אשקלון¹

היום הרבה אנשים רוצים לבנות את בית המקדש. הרמב"ם כותב שאפשר לבנות את בית המקדש, מכאן ראייה שמותר לעלות להר הבית, לא כמו שאנשים חושבים שאסור. למה? כל העניין הוא, אין כרת שמה, כי המקומות שהם כרת זה על יד אבן השתייה שמה, זה לא כל הר הבית אסור. בסך הכל, הר הבית אדם צריך לעלות כשהוא טהור, אז ילך למקווה, אנשים הולכים למקווה, יש שם אזהרות, מודעות, "לך למקווה", "תיזהר בחציצה", "תלבש גרביים של בד", כן, בסדר, אז עושים את זה. אנשים משתטחים.

מה נשאר? הרמב"ם כותב שעושים קורבנות, וגם מרן ב'כסף משנה' כותב שאפשר לעשות קורבנות, אז אפשר. אז למה להימנע?

רק מה, החוק של הממשלה שנתנה את הר הבית לערבים מנעה מאיתנו לעשות את זה.

ועוד דבר, אם תגיד לי אסור לעלות להר הבית, אז איך הרמב"ם כותב שבונים את בית המקדש? איך תבנה אותו, מה תבנה אותו עם לגו? תשים אותו עם מנוף? וודאי צריך להיכנס שמה!

והרמב"ם כותב גם כן: עלינו בהר הבית והתפללנו בבית כנסת הגדול שם. היה שם בית כנסת גדול, הר הבית זה רחבה ענקית, אפשר לבנות שם הרבה דברים.

אבל זה שהממשלה מונעת מאיתנו לעלות ולבנות את בית המקדש ולהקריב קורבנות ולהתפלל זה לא טוב. צריך לבקש מהם שישנו את החוק הזה ושיתירו לנו. עוד מעט פסח, אנחנו רוצים לעשות קורבן פסח, למה לא? "ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו".

*את הדברים אמר הרב בשיעורו השבועי בפרשת בא - התשפ"ו,

ודברים דומים אמר הרב גם בשיעורו בפרשת תרומה - התשפ"ו.

הלכות העלייה להר הבית

הלכות מורא מקדש

מצוות עשה לירא מן המקדש אפילו כשהוא חרב, ולכן העלייה להר הבית צריכה להיעשות מתוך כובד ראש ומורא מקדש שנאמר: 'ומקדשי תיראו' – לא מן המקדש אתה ירא אלא ממי שציווה על יראתו.

יש להלך בהר הבית בנחת ובכבוד כפי שהולכים בארמון המלך.

מותר להיכנס להר הבית רק לצורך מצווה (כגון: תפילה ודרישת המקדש).

אסור להיכנס להר הבית עם נעליים. יש אומרים שרק נעלי עור אסורים, ויש אומרים שכל נעליים קשיחות אסורות, ויש אומרים שהעיקר לעלות באופן מכובד. על כן נכון לעלות עם נעלי בד מכובדות או עם גרביים, או יחפים ממש (כמו הכוהנים בעבודתם). הנכנס יחף, רגליו צריכות להיות נקיות.

אסור להיכנס להר הבית כשהוא חגור בחגורה שיש בה פגיוֹן (פאוץ). מותר להיכנס בארנק מכוסה.

אין להיכנס להר הבית עם תרמיל. מעיקר הדין נראה שיש לאסור רק תיק שיש ביזיון בהכנסתו למקום חשוב, כמו תיק שהאומן מכניס בו כלי עבודתו וכדו'. אך נראה שנכון להימנע מכל תיק שהיינו נמנעים מלהיכנס אתו למקום מכובד.

יש להקפיד על לבוש צנוע הולם ומכובד.

כשהולכים יחד בקבוצה, הנשים תלכנה אחרי הגברים ולא ילכו בערבוביה.

אסור לירוק בהר הבית.

אסור לנהוג בשחוק וקלות ראש בהר הבית.

הנכנס להר הבית, נכנס דרך ימין ומקיף ויוצא דרך שמאל.

יש לעלות להר הבית עם אדם הבקיא היכן מותר לעלות והיכן אסור לעלות. ובכל אופן אין להיכנס לתוך הרחבה המוגבהת במרכז הר הבית.

הלכות הטבילה לגברים

הטבילה על מנת להיטהר בטרם הכניסה להר הבית הינה חיוב מן התורה, שלא כטבילות רגילות של גברים שאינן אלא מנהג. לכן יש להקפיד על כל ההכנות הנדרשות שיפורטו להלן. בכל ספק ושאלה, יש לפנות למורה הוראה.

ילד עד גיל תשע הוא וודאי טהור ומותר לעלות ללא טבילה.

ההכנות לטבילה

לפני הטבילה צריך לרחוץ את כל גופו במים חמים על מנת להסיר כל לכלוך מעל גופו.

צריך לוודא שאין קשרים בשער שהדרך להקפיד עליהם, על כן יש לסרק את שערות הראש והזקן על מנת להסיר קשרים אלו, הכנה זו נקראת 'חפיפה'.

את ההכנות לטבילה צריך לעשות בנחת וביישוב הדעת, סמוך לטבילה.

לפני הטבילה צריך הטובל לעיין היטב בגופו ולבדוק שאין עליו שום דבר שהוא בגדר חציצה (כמבואר להלן).

דיני החציצה

בטבילה צריך שכל הגוף והשערות יהיו טבולים בתוך המים, ללא כל חציצה. כל דבר שרוב בני האדם מקפידים עליו ורוצים לסלק אותו כאשר הם מתנקים (כגון כאשר מתרחצים ומתכוננים לשבת), או שהטובל עצמו מקפיד עליו, נחשב חציצה.

צבע שאין בו ממשות – אינו חוצץ.

שאריות אוכל וכדו' הנמצאות בין השיניים – חוצצות (אף על פי שבעת הטבילה לא צריך לפתוח את הפה), לכן צריך הטובל לנקות היטב את פיו ולצחצח שיניים לפני הטבילה (טוב להשתמש בקיסם או חוט דנטלי וכיו"ב).

יש להסיר את הלכלוכים מהעיניים, מהאף ומהאוזניים.

יש לנקות את הציפורניים ומתחתן, בפרט בחלק הציפורן הבולט מבשר האצבע. ציפורניים ארוכות שדעתו לגזוז – צריך לכתחילה לגזוז לפני הטבילה.

אם יש לטובל כינים בשעריו צריך להסיר אותן, ומה שאי אפשר להסיר ואינו מקפיד עליו – אינו חוצץ.

קשקשים הנמצאים בשיער לאחר חפיפה וסירוק, אינם חוצצים.

גלד שעל הפצע שיכול להורידו – צריך להסיר. אבל אם יש צער בהסרתו, או שזקוק להשאירו לרפואת הפצע – אינו חוצץ.

תחבושת, פלסטר, וכדו' – יש להסיר.

קוץ הבולט מן העור – חוצץ ויש להסירו.

קילופי עור, יבלות וכדו' שמפריעים לו – יסירים כפי מה שרגיל להסיר כשהוא מתנקה.

סתימה קבועה, כתר וכדו' – אינם חוצצים. 'גשר' ו'פלטת' שניתן להוציאם – יסירים. סתימה זמנית, עדשות מגע (שאינן רגילים להוציאן כל ערב), שיניים תותבות וכדו' – ישאל שאלת חכם.

נוהגים להסיר מן הגוף שעונים, צמידים, תכשיטים וכדו' אף אם המים יכולים לחדור תחתם.

מי שנצרך לנקביו – יתפנה לפני הטבילה.

ברכת הטבילה

יש לברך על הטבילה כאשר האדם מחויב בטבילה, כלומר, כאשר לא טבל מאז שננטמא.

לפני הטבילה מברך: "ברוך אתה ה' א-להינו מלך העולם אשר קידשנו במצוותיו וציוונו על הטבילה".

את הברכה יש לומר בתוך המים אחרי כיסוי הראש ובחיבוק הגוף בעזרת הידיים (כדי לחצוץ בין הלב לערוה).

הטבילה עצמה:

- יש לטבול במקוה הכשר לטבילה של תורה.
- אין לטבול במקוה כשהוא בתהליך של ריקון.
- בעת הטבילה, אין לסגור את הפה ואת העיניים בחזקה.
- אין צורך להרים רגליו מן הרצפה.
- על הטובל לוודא שהמים מגיעים לכל מקום בגופו ובשערותיו. לכן, יש להרחיק מעט את הידיים מן הגוף ולפסק מעט את הרגליים.

- 'טבול יום' מותר בהר הבית, לכן אין צורך לטבול יום קודם העלייה.
- מעיקר הדין אדם שטבל כהלכה יכול לעלות להר הבית אף לאחר ימים רבים ללא טבילה נוספת, כל עוד שלא נטמא שוב בטומאת קרי. אף על פי כן, טוב לטבול בכל פעם קודם העלייה להר.

הלכות הטבילה לנשים

כפי שהתבאר בספר הר הבית כהלכה, ישנה מחלוקת בין הפוסקים המתירים עלייה להר הבית, האם יש להתיר גם עליית נשים. נביא כאן בקצרה את ההלכות, הן לנשואות והן לרווקות, על מנת שההלכות תהיינה לפני הנשים העולות להר הבית על פי הפוסקים המתירים את עלייתן ולא תכשלה חלילה.

כל מקווה נשים כשר לעלייה להר הבית.

נשים נשואות

אישה רשאית לעלות להר הבית רק בימים שבהם היא טהורה מטומאת נידתה ומותרת לבעלה, כלומר **לאחר ספירת שבועה נקיים ולאחר טבילה.**

אישה שטבלה לטהרתה מטומאת נידתה ולאחר מכן שמשה עם בעלה, צריכה להתנקות **ולטבול פעם נוספת על מנת להיכנס להר הבית.**

הטבילה נעשית לפי כל כללי ההקפדה על דיני חפיפה ודיני חציצה. ותברך על הטבילה (ויש אומרים שעל טבילה מחמת חיי אישות לא תברך).

פירוט:

אישה שקיימה יחסי אישות עם בעלה, אסורה בכניסה להר הבית עד שתטהר. (האישה אינה צריכה לפרוש מבעלה לפני הטבילה, מכיוון שלשם הטהרות מיחסי אישות אין צורך בספירת שבועה נקיים כהיטהרות מטומאת הנידה, אלא אפשר לטבול מיד לאחר ההתנקות משכבת הזרע).

מכיוון שכך, אישה שהייתה עם בעלה, תרחץ היטב את המקום במים ולאחר מכן תטבול במקווה (כפי פסק השולחן ערוך: "תקנה יפה יפה אותו מקום במוך או בבגד להפליט כל הזרע, או תרחוץ במים תמין והם יפליטו כל הזרע").

החומרה המופיעה בהלכות נידה (קצו, יג), להמתין שלושה ימים ו/או שש עונות, היא רק בטבילה לטהרת אישה לבעלה, אומנם בטהרה לצורך עלייה להר הבית אין צורך להחמיר בכך (אף למנהג האשכנזים).

אמנם יש מחמירים וסוברים, כי למנהג הרמ"א שכתב בהלכות נידה שאין להקל ברחציצה, אם כן הוא הדין בהר הבית. לכל השיטות, לאחר שבעים ושתיים שעות מאז ששימשה עם בעלה מותרת לטבול.

בנוסף:

נכון לתחילה שלא תעלה להר הבית בעונה בה היא צריכה לחשוש לזוּסָת.

נכון שתעשה בדיקה בבוקר קודם העלייה להר.

ילדות קטנות

ילדה עד גיל 12 שעדיין לא ראתה וסת, מותרת בעלייה להר הבית ללא טבילה.

אולם אם קיים מידע ודאי שהיה לה דימום בעבר, אינה יכולה לעלות. אך סתם כך, אינה צריכה לחשוש שמא ראתה דם.

רווקות

רווקה מותרת בעלייה להר הבית (לסוברים שרווקות מותרות לטבול לשם עלייה להר הבית) רק לאחר שתלמד את הלכות הטהרה שכלה לומדת לפני חתונתה, ותטהר כהלכה.

למעשה רווקה עושה הפסק ומיד סופרת שבעה נקיים.

לכתיילה תבדוק כל יום ובדיעבד בראשון ובשביעי. אך תבדוק בזהירות ולא בעומק, דהיינו לבדוק כמו כלה.

כלה שטבלה לקראת חתונתה יכולה לעלות להר הבית, כיון שהיא כבר טהורה.

מנהג כלות רבות לעלות להר הבית ביום חתונתן או יום קודם, לאחר טבילה במקווה כהלכה.

גרובה ואלמנה צריכה לטבול לפני עלייה להר הבית בדיוק כמו אישה נשואה.

כל אישה הטובלת לעלות להר הבית, יכולה לטבול בלילה ומיד למחרת לעלות להר הבית, ואינה צריכה להמתין יום נוסף (הערב שמש). אומנם יש חולקים וסוברים כי אישה הטובלת מטומאת נידתה, חייבת להמתין יום נוסף על מנת שיעבור עליה הערב שמש, ורק לאחר מכן תהיה מותרת בעלייה להר. לכל השיטות, הטובלת מחמת חיי אישות יכולה לעלות מיד ולא צריכה הערב שמש.

הלכות השתחויה בהר הבית

א. מצוות ומעלת ההשתחויה

ב. היכן מותר להשתחוות

ג. מתי יש להשתחוות

ד. כיצד משתחוים וכמה זמן

ה. השתחויית נשים

א. מצוות ומעלת ההשתחויה

מפסוקים רבים יש ללמוד על מצוות ומעלת ההשתחויה כחלק מרכזי וחשוב בעבודת ה'.

על אברהם אבינו בדרכו להר המוריה נאמר (בראשית כב, ה): "ויאמר אברהם אל נערו שבו לכם פה עם החמור ואני והנער נלכה עד כה ונשתחוה ונשובה אליכם".

בעת ההכנה למעמד הר סיני נאמר (שמות כד, א): "ואל משה אמר עלה אל ה' אתה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל והשתחויתם מרחק".

וכן הצטוו ישראל שכאשר תשרה השכינה באוהל מועד הם ישתחוו, כנאמר (שמות לג, ט-י): "והיה כבא משה האהלה ירד עמוד הענן ועמד פתח האהלה ודבר עם משה. והאיה כל העם את עמוד הענן עמד פתח האהלה וקם כל העם והשתחוו איש פתח אהליו".

במצוות הביכורים מצווה האדם להשתחוות (דברים כו, י): "ועתה הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתת לי ה' והנחתו לפני ה' אלוהיך והשתחית לפני ה' אלוהיך".

וכתב שם הגאון מוילנא באדרת אליהו: "השתחיות. זה כלל, כל היוצא מבית המקדש צריך השתחואה".

אלקנה אביו של שמואל הנביא, היה עולה להשתחוות בבית ה' בשילה כנאמר (שמואל א פרק א, ג): "ועלה האישה ההוא מעירו מימים ימימה להשתחוות ולזבח לה' צבאות בשלה".

ובילקוט שמעוני מובא על פסוק זה (שמואל א רמז עז): "להשתחוות ולזבוח, ר' אבא בר יוסף בש"ר יצחק: התפלה גדולה מן הקרבנות, דכתיב להשתחוות, ואחר כך לזבוח. ורבנין אמרי: תפלה שקולה כנגד כל הקרבנות, דכתיב להשתחוות ולזבוח".

ישעיהו הנביא מנבא שלעתיד כולם יבואו להשתחוות בבית ה', כנאמר (סו, כג): "והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבוא כל בשר להשתחוות לפני אִמֵר ה'".

יחזקאל הנביא מנבא גם הוא על הבאים להשתחוות לפני ה', כנאמר (מו, ג, ט): "והשתחוו עם הארץ פתח השער ההוא בשבתות ובחגים לפני ה'... ובבוא עם הארץ לפני ה' במועדים הבא דרך שער צפון להשתחוות יצא דרך שער נגב, והבא דרך שער נגב יצא דרך שער צפונה לא ישוב דרך השער אשר בא בו כי נכחו יצא".

בתהילים מזכרת מצוות ההשתחויה פעמים רבות, כגון: "ואני ברב חסדך אבוא ביתך אשתחוה אל היכל קדשך ביראתך". "רוממו ה' אלהינו והשתחוו להדם רגליו קדוש הוא". "רוממו ה' אלהינו והשתחוו להר קדשו כי קדוש ה' אלהינו". "נבואה למשכנותי נשתחוה להדם רגליו". "אשתחוה אל-היכל קדשך, ואודה את-שמך על-חסדך ועל-אמתך, כי-הגדלת על-כל-שמך, אמרתך".

ישעיהו מנבא שהגלויות יתקבצו להר הבית להשתחוות, כנאמר (כז, יג): "והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ויבאו האבדים בארץ אשר והנדחים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקדש בירושלם".

ופירש שם האלשיך הקדוש:

"השתחוו לה' בהר הקדש, שהוא טרם יבנה ביהמ"ק שעודנו הר בירושלם, כי קיבוץ גלויות הוא תחלה".

מפסוקים אלו אנו למדים כי מצווה רבה לעלות להר הבית על מנת להשתחוות לפני ה', ועל מצווה זו התנבאו הנביאים.

אלפים שנה אנו מצטערים על כך שאנו לא יכולים לקיים מצווה יקרה זו, כפי שאנו אומרים בתפילת מוסף של הרגלים: "ומפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו, ואין אִנְחֵנו יכולים לעלות ולראות ולהשתחוות לפניך". ומתחננים שנזכה לשוב לקיימה, כלשון התפילה: "וְשֵׁם נְעִלָה וְנִרְאָה וְנִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנֶיךָ בְּשֵׁלֶשׁ פְּעָמֵי רְגְלֵינוּ".

חשיבותה והמעלה הגדולה של ההשתחויה בהר הבית בזמן הזה, נלמדת מהמובא במדרש בראשית רבה (פרשת וירא נו):

"א"ר יצחק הכל בזכות השתחויה, ואברהם לא חזר מהר המוריה בשלום אלא בזכות השתחויה, ונשתחוה ונשובה אליכם. ישראל לא נגאלו אלא בזכות השתחויה, שנאמר (שמות ד) ויאמן העם וגו' ויקדו וישתחוו. התורה לא נתנה אלא בזכות השתחויה, שנאמר (שם כד) והשתחיתם מרחוק, חנה לא נפקדה אלא בזכות השתחויה שנאמר (שמואל א) וישתחו שם לה'. הגלויות אינן מתכנסות אלא בזכות השתחויה שנאמר (ישעיה כז) והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול וגו', והשתחו לה' בהר הקדש בירושלם. בית המקדש לא נבנה אלא בזכות השתחויה שנאמר (תהלים צט) רוממו ה' אלהינו והשתחו להר קדשו. המתים אינן חיינים אלא בזכות השתחויה שנאמר (שם צה) באו נשתחוה ונכרעה בברכה לפני ה' עושנו".

ב. היכן מותר להשתחוות

נאמר בספר ויקרא (כו, א): "לא תעשו לכם אילים ופסל ומצבה לא תקימו לכם, ואבן משכית לא תתנו בארצכם להשתחוות עליה כי אני ה' אלהיכם".

הגמרא **במסכת מגילה** (דף כב ע"ב) מביאה ברייתא המבארת את המקום המותר והאסור בהשתחויה על האבן: "ותניא: ואבן משכית לא תתנו בארצכם להשתחוות עליה, עליה אי אתה משתחוה בארצכם, אבל אתה משתחוה על אבנים של בית המקדש".

הרמב"ם פוסק זאת בהלכות עבודה זרה (פ"ה, הל"ו-ז):

"ואבן משכית האמורה בתורה אף על פי שהוא משתחוה עליה לשם לוקה שנאמר ואבן משכית לא תתנו בארצכם להשתחוות

עליה, מפני שהיה דרך עובדי כוכבים להניח אבן לפניה להשתחות עליה, לפיכך אין עושים כן לה, ואינו לוקה עד שיפשוט ידיו ורגליו על האבן ונמצא כולו מוטל עליה שזו היא השתחוויה האמורה בתורה.

במה דברים אמורים בשאר הארצות, אבל במקדש מותר להשתחות על האבנים שנאמר בארצכם, בארצכם אי אתם משתחווים על האבנים, אבל אתם משתחווים על האבנים המפוצלות במקדש¹.

אם כן מבואר שרק במקדש מותר להשתחות על האבנים. אומנם לא מבואר היכן בדיוק מותר להשתחות, היינו מה לעניין מצווה זו נחשב 'מקדש', האם רק העזרה, או הר הבית או שמא כל ירושלים. הרי מצאנו שהעזרה נקראת מקדש (כגון ברמב"ם בית הבחירה פ"א ה"ה), ומצאנו שהר הבית נקרא מקדש (כגון בתענית דף טז ע"ב), ואפילו כל ירושלים לפעמים נקרא מקדש (כגון בסוכה פ"ג מ"ב ובפירוש הרמב"ם שם).

ממקורות רבים נראה ברור שלעניין השתחוויה, כל הר הבית נחשב מקדש. בכמה פסוקים מתואר השתחוויה בהר הבית, כגון "והשתחו לה" בהר הקודש² (ישעיה כז, ג). במסכת מידות (פ"ב מ"ג) שנינו שהיו משתחווים י"ג השתחוויות כנגד הפרצות בחיל, היינו בהר הבית (וראה ראיות נוספות בספר הר הבית כהלכה חלק ב סימן ב). וכך נהג הגאון הרב שלמה גורן זצ"ל, להשתחות על האבן בהר הבית¹.

אך מותר להשתחות על האבן רק בשטח שהוא בוודאי בתחמו המקורי של הר הבית המקודש שהתקדש ת"ק על ת"ק אמה. המקום שאנו הולכים בו היום בעת העלייה להר הבית שהוא בוודאי בתוך תחום הר הבית המקודש הוא בשביל המזרחי (וכן בדרום סמוך לרמה המוגבהת), ועל כן למעשה יש להשתחות ללא חציצה רק שם.

למעשה, מותר ומצווה להשתחות על האבן רק בשביל המזרחי (וכן בדרום סמוך לרמה המוגבהת), ואם משתחוה על אבן מחוץ לתחום זה יש לשים חציצה בין הפנים לאבן.

ג. מתי יש להשתחות

ההשתחוויה היא חלק ממצוות התפילה. כך כתוב **במכילתא דרבי שמעון בר יוחאי** (שמות פרק כג פסוק כה): "ועבדתם את ה' אלקיכם זו תפלה, וכן הוא אומר ולעבדו בכל לבבכם (דב' יא ג), איזו היא עבודה שלב, הוי אומר זו תפלה. ד"א ועבדתם את ה' אלקיכם, עבדהו בתורתו ועבדהו במקדשו" (וראה ברמב"ם ספר המצוות עשה ה).

ובהשגות הרמב"ם על הרמב"ם (שם) ביאר את דברי המכילתא "עבדהו במקדשו" כך: "עבדו במקדשו פירושו לומר שיעבדו אותו במקדשו בעבודת הקרבנות והשיר **וההשתחואה שם** מוסיף על עבודת המצות".

כך כותב **הרמב"ם** (תפילה ונשיאת כפים פ"ה):

"שמונה דברים צריך המתפלל להיזהר בהן ולעשותן, ואם היה דחוק או נאנס או שעבר ולא עשה אותן אין מעכבין, ואלו הן: עמידה, ונוכח המקדש, ותקון הגוף, ותקון המלבושים, ותקון המקום, והשוויית הקול, והכריעה, ו**השתחוויה**.

השתחוויה כיצד? אחר שמגביה ראשו וכריעה חמישית ישב לארץ ונופל על פניו ארצה ומתחנן בכל התחנונים שירצה. השתחוויה זה פשוט ידיים ורגלים עד שנמצא מוטל על פניו ארצה".

בית הבחירה למאירי שם כתב:

"וכל שהוא בינו לבין עצמו ומרבה בתפלות ובתחנונים, אף בקידה וכריעה והשתחואה הרי זה משובח, וקידה הוא על אפים וכריעה על ברכים והשתחואה בפשוט ידיים ורגלים".

מדבריו נראה שאין מניעה להרבות בהשתחוויות כאשר זה לא פוגע בתפילת הציבור, ולכאורה הוא הדין בתפילת לחש. וכן

1. אומנם יש אומרים שרק בעזרה מותר להשתחות על האבן, ומאידך יש אומרים שניתן להשתחות על האבן בכל שטח הר הבית של ימינו, היינו גם בשטח שהוא הרחבה של הורדוס. אך כאמור ההבנה הרווחת היא שניתן להשתחות על האבן בהר הבית המקודש ת"ק על ת"ק אמה.

כתב רבי אברהם בן הרמב"ם בשו"ת סימן סב שניתן להשתחוות בתפילת עמידה, וכן משמע בדברי התוס' בברכות דף קא ע"א ד"ה מוצאו.

מדברים אלו נראה שבתפילת עמידה ניתן לשחות כפי שאנו נוהגים, וכן ניתן לעשות כריעה גמורה על ברכיים. ומי שרוצה להשתחוות יכול להשתחוות גם בתפילת עמידה. בנפילת אפיים שלאחר עמידה יש להשתחוות.

במשנה (מדות פ"ב מ"ג, ושקלים פ"ו) מובא שבימי בית שני הנהיגו שהעולים למקדש ישתחוו שלוש עשרה השתחויות להודות לה, (עיי"ש). מכאן נראה שטוב להרבות בהשתחויות.

דוד המלך אומר בתהילים "ואני ברב חסדך אבוא ביתך אשתחוה אל היכל קדשך ביראתך". מסתבר שמיד שאדם נכנס למקדש ראוי שישתחוה לפני הדרת כבודו (וראה ב"ח בשם הליקוטין באור"ח סימן תקס"א).

הבאנו לעיל את דברי הגר"א שכל היוצא מבית המקדש צריך להשתחוות. כמו כן, כל המסיים עבודתו במקדש היה משתחוה (ראה משנה תמיד פ"ו). אם כן מסתבר שבסיום התפילה נכון להשתחוות. ונהגו לשחות באמירת עלינו לשבח במילים "ואנחנו כורעים ומשתחוים", ואם כן בהר הבית ראוי להשתחוות. וכן בעת שיוצאים מהר הבית נכון להשתחוות.

למסקנה, מצווה להשתחוות: א. בעת הכניסה להר, ב. בזמן התפילה בנפילת אפיים, ג. בזמן סיום התפילה, ד. בעת היציאה מההר. ונראה שכל המרבה להשתחוות ולהודות לה' הרי זה משובח.

למעשה, בעת כתיבת שורות אלו המשטרה מאפשרת להשתחוות רק בשביל המזרחי של הר הבית (שבכל אופן הוא המקום המרכזי לתפילה והמותר בהשתחויה על האבן). לכן מצווה להשתחוות בעת הכניסה לשביל (ואפשר להמתין עד ההגעה אל מול שער המזרח המכוון כנגד קודש הקודשים), בתפילה בעת נפילת אפיים, בעת אמירת עלינו לשבח, ומסתבר שכן להשתחוות גם לפני שיוצאים מהשביל המזרחי.

ד. כיצד משתחוים וכמה זמן

ההשתחויה היא באופן שכורע תחילה על ברכיו ואחר כך משתטח כל גופו ופושט ידיו ורגליו ונותן ראשו בקרקע.

משך זמן ההשתחויה נלמד במסכת שבועות דף טז ע"ב מהפסוק המובא בדברי הימים ב (פ"ז, ג) העוסק בחנוכת הבית הראשון, שם כתוב: "וכל בני ישראל ראים ברדת האש וכבוד יי' על הבית ויכרעו אפים ארצה על הרצפה וישתחוו והודות ליי' כי טוב כי לעולם חסדו". ופסק הרמב"ם (ביאת מקדש ג, כג) ששיעור השתחויה הוא לכל הפחות כפי שיעור הזמן של אמירת "ויכרעו אפים ארצה על הרצפה וישתחוו והודות ליי' כי טוב כי לעולם חסדו" (בין 4 ל-8 שניות).

מצוות ההשתחויה עניינה ביטול וכניעה לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, והודאה לה' על טובו הגדול, ותפילה ותחנונים, כפי שראינו לעיל. על כן בעת ההשתחויה יש להתפלל ולהודות לה', באמירת פסוקים, ובתפילה מעומקא דלבא.

ה. השתחוויית נשים

כפי שנשים שייכות במצוות התפילה כך הן שייכות בעבודת ההשתחויה, ולא מצאנו חילוק בזה. כמו כן, מצאנו שיש נוהגות להשתחוות ביום הכיפורים. וראה למצוות ההשתחויה גם אצל נשים יש ללמוד מדברי המדרש שהבאנו לעיל, האומר שחנה נפקדה בזכות ההשתחויה. אומנם, בוודאי שמצוות הקדושה והצניעות מחייבת שהדבר יעשה באופן צנוע, בכל מקום, על אחת כמה וכמה בהר הבית. על כן נראה שאין לאשה להשתחוות סמוך לגברים או לפניהם, אלא במקום מרוחק מהגברים, בצד, בצנעה ובצניעות כאשר היא מכוסה בכל גופה.

לסיכום:

מצווה רבה לעלות להר הבית בטהרה על מנת להשתחוות לפני ה'.

מותר ומצווה להשתחוות על האבן רק בשביל המזרחי (וכן בדרום סמוך לרמה המוגבהת), ואם משתחוה מחוץ לתחום זה יש לשים חציצה בין הפנים לאבן.

למעשה כעת מצווה להשתחוות בעת הכניסה לשביל המזרחי בהר הבית (ואפשר להמתין עד ההגעה אל מול שער המזרח המכוון כנגד קודש הקודשים), בנפילת אפיים, בעת אמירת עלינו לשבח, ומסתבר שנכון להשתחוות גם לפני שיצאים מהשביל המזרחי.

ההשתחויה היא באופן שכורע תחילה על ברכיו ואחר כך משתטח כל גופו ופושט ידיו ורגליו ונותן ראשו בקרקע.

שיעור השתחויה הוא לכל הפחות כפי שיעור הזמן של אמירת "ויכרעו אפם ארצה על-הרצפה וישתחוּוּ והדוֹת לייִכִי טוֹב כִּי לעולם חסדו" (בין 4 ל-8 שניות).

גם לנשים יש מצווה בהשתחויה בהר הבית. אך אין לאשה להשתחוות סמוך לגברים או לפניהם, אלא במקום מרוחק מהגברים, בצד, בצנעה ובצניעות כשהיא מכוסה בכל גופה.

הנחיות מעשיות

זמני הכניסה, התפילות והשיעורים

נכון לשעת כתיבת שורות אלו, הר הבית פתוח:

בחורף בין השעות - 7:00-11:00, 12:30-14:00

בקיץ בין השעות - 7:00-11:30, 13:30-15:00

אנו מזמינים אתכם לעלות יחד עמנו בכל ימות השנה בקדושה ובטהרה:

7:00 - תפילת שחרית עם הרב אליהו ובר ושיבת הר הבית.

9:30 - לימוד תורה עם כולל דרישת ציון בראשות הרב אלישע וולפסון

13:00/14:00 - תפילת מנחה ושיעור תורה עם הרב אלישע וולפסון

מקוואות גברים בירושלים

אם יש מקוואה כשר במקום מגוריכם, מומלץ לטבול בו לפני הנסיעה לירושלים. אם הגעתם לירושלים ועדיין לא טבלתם, ניתן לטבול במקוואות שבירושלים.

להלן רשימת מקוואות נוחים בירושלים הכשרים לעלייה להר הבית. חשוב לדעת שכל המקוואות של המועצה דתית בירושלים ובכלל (שמתחזקים בקביעות), כשרים לצורך טבילה לעלייה להר הבית.

מקוואה הרובע היהודי - (ממוקם במרחק 5 דק' הליכה מהכניסה להר הבית) רח' העומר 9. פתוח עד השעה 11:00.

מקוואה ישיבת גור - בסמוך לשוק מחנה יהודה (בסמוך לתחנת הרכבת הקלה) רח' שפת אמת 6/7. פתוח כל שעות היום. מתאים למגיעים בתחבורה ציבורית. נקי ומטופח. עלות: 10 ₪. החל מהשעה 12:00 עולה 20 ₪.

מקוואה תולדות אברהם יצחק - רח' עין יעקב 26. פתוח כל שעות היום. שכונת מאה שערים, 5 דק' הליכה משער שכם. מטופח ונקי. עלות: 10 ₪ (כולל מגבת).

מקוואה דושינסקיא - שמואל הנביא 52, ירושלים. פתוח עד השעה 11:00 בבוקר. מתאים למגיעים בתחבורה ציבורית. נקי ומטופח. עלות: 12 ₪ (כולל מגבת).

מקוואה משכן באב"ד - בעל השאילתות 25 (גבעת שאול) פתוח במשך כל היום, עלות: 12 ₪.

מקוואה שובו בנים - רח' מעלה חלאדייה. דרכי הגעה: יוצאים מרחבת הכותל לכיוון רחוב הגיא וברחוב הראשון פונים שמאלה. עלות: 8 ש"ח במזמון (כולל מגבת).

מקוואה מטרסדוף - פנים מאיר 1 ירושלים. פתוח לאורך כל שעות היום. עלות: 10 ₪. מגבת בעלות של 3 ₪.

מקוואה גבעת שאול - חיים ויטל 37 ירושלים. פתוח עד השעה 11:00. עלות: 10 ₪.

אברוך יקר,
אנחנו מזמינים אותך להצטרף אלינו!

ישיבת הר הבית

השוכנת בירושלים העתיקה

חבורה
משפחתית
ומגובשת.

מילגה גבוהה
במיוחד.

תפילת מנחה
בהר הבית
בטהרה.

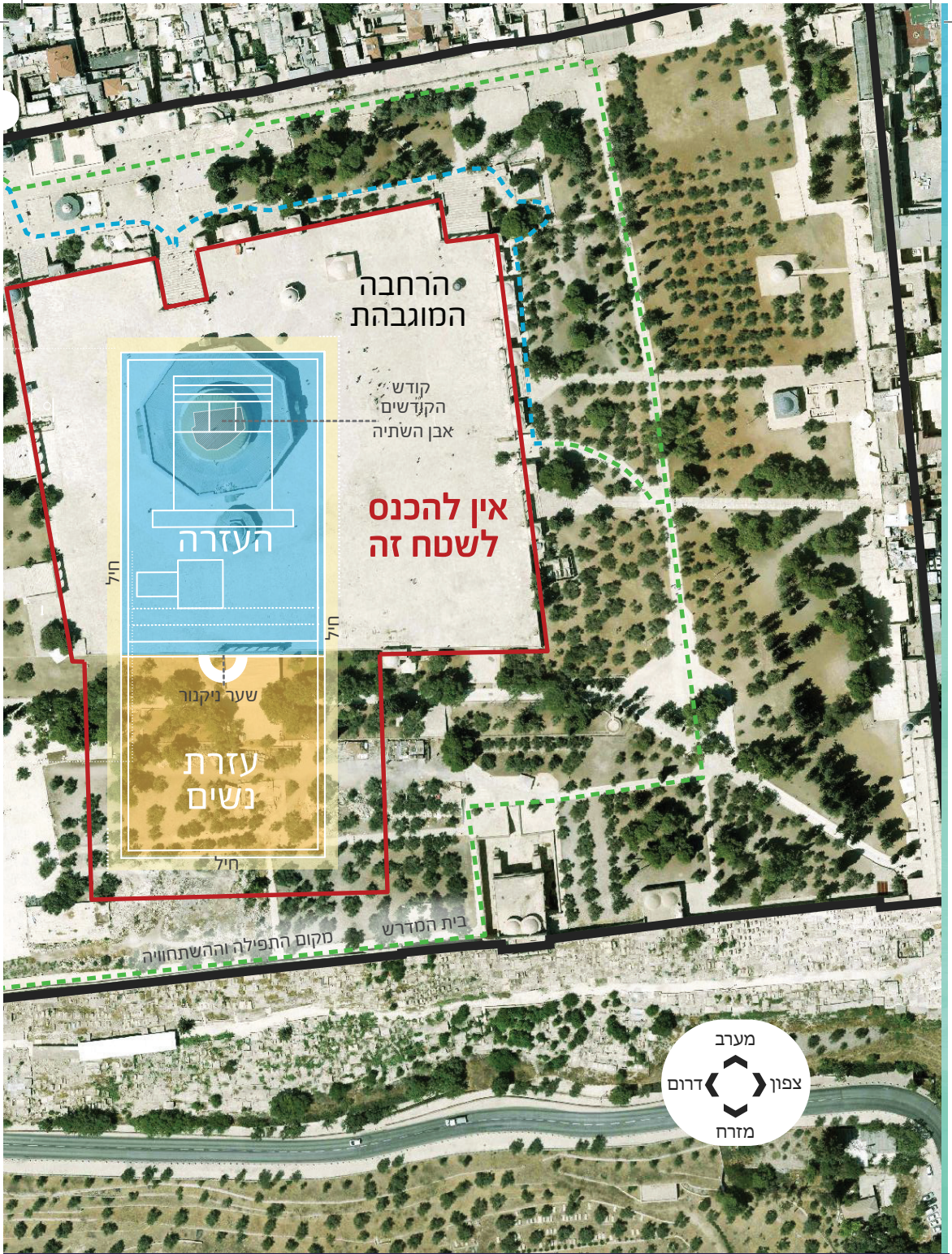
לימוד הלכה
והכנה למבחני
הרבנות.

לימוד הלכות
המקדש והלכה
למעשה.

הזדמנות מיוחדת לגדול בתורה מתוך דרישת
הקודש והמקדש ומתוך נחת כלכלית!

הכולל של ישיבת הר הבית בראשות הרב אלישע וולפסון שליט"א ממוקם בעיר דוד.
מוזמנים ליצור קשר, הראל - 052-473-0876

הרחבה
המוגבהת

קודש
הקנדשים
אבן השתיה

אין להכנס
לשטח זה

העזרה

חיל

חיל

שער ניקנור

עזרת
נשים

חיל

מקום התפילה וההשתחויה

בית הסדרש

שער הלל (המוגרבים)
לאכניסה להר הבית בימינו

רחבת
הכותל
המערבי

יציאה

הר הבית הוא מקום קדוש, והכניסה אליו מותרת רק למקומות מסויימים, ורק בטהרה ובמורא מקדש - לאחר טבילה במקווה כהלכה וחליצת נעלי עור.

הסבר המפה:

קו ירוק מקווקוו:

מסלול ההליכה הנהוג בהר המותר ללא כל חשש (גם לפי הוראת הג"ר דוב ליאור שליט"א)

קו כחול מקווקוו:

מסלול הליכה פנימי הנהוג בהר המותר ללא כל חשש על פי מסורת ישראל על מקום המקדש.

השטח המוקף בקו אדום:

אין להיכנס לשטח זה, מכיוון שיש לחשוש שהוא מהמקום האסור, או שייכנסו בטעות למקום האסור

עזרת נשים - צבע צהוב:

והחיל - צבע שומנת:

אסור בכניסה בטומאת מת מדברי חכמים.

העזרה - צבע תכלת:

מקום בית המקדש - אסור בכניסה בכל אופן כיוון שאנו בחזקת תמאי מתים, והכניסה לעזרה בטומאת מת היא באיסור כרת. (אנשי כוחות הביטחון יעשו שאלת החכם).

הרצאה לכבוד יום ירושלים

בנושאים:

- מה זה בעצם הר הבית?
- מה הטעות ההיסטורית והתיקון שלה היום?
- למה רבנים אוסרים את העלייה?
- איך קרה המהפך האדיר בהר הבית?

הרצאה מרתקת של ראש ישיבת הר הבית הרב אלישע וולפסון

בליווי מצגת מיוחדת

ההרצאה מתאימה לקהילות, ישיבות ואולפנות

צרו קשר:

 0524730876

ספרי הר הבית כהלכה

אנחנו מזמינים אתכם ללמוד
באופן יסודי ומקיף
את הסוגיה ההלכתית המרתקת של
העלייה להר הבית בזמן הזה.

היכנסו לברקוד והזמינו את הספרים,
או צרו עמנו קשר: 052-437-0876

